

ก่อนปิดเล่ม

ปากไร้สติ

สังคมไทยให้ความสำคัญแก่การพูดอยู่มาก เห็นได้จากสำนวน ภาษิต และวรรณกรรม ที่กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้มากมาย เช่น พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง, พูดเป็นต่อยหอย, พูดมะนาวไม่มีน้ำ, การมเป็นต่อ รูปหล่อเป็นรอง, ปากเป็นเอก เลขเป็นโท หรือ

ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์
มีคนรักสตัยอรร้อยจิต
แม้พูดชั่วตัวตายทำลายมิตร
จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพูดจา

และ

อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก
แต่ลมปากหวานหูมิรู้หาย
จะเจ็บอื่นหมื่นแสนยังแคลนคลาย
เจ็บจนตายก็เพราะเหน็บให้เจ็บใจ

ฯลฯ

รวมไปถึงการดำเนินพฤติกรรมที่เกิดจากการพูด เช่น ปากเสีย, ปากสว่าง, ปากเปราะ, ปากไว, ปากตะไกร, ปากหอยปากปู, ปากหวานกันเปรี้ยว, ปากตลาด, ปากหมา, ปลาหมอตายเพราะปาก ฯลฯ และกระทั่งในศีลห้าสำหรับผู้นับถือพุทธศาสนา ก็ระบุข้อห้ามเกี่ยวกับการพูดไว้ด้วย

เห็นได้ว่าการพูดนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อการแสวงหาและครอบครองสิ่งที่ปรารถนา ขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องมือทำลายและสร้างหายนะ คนรุ่นก่อนจึงกล่าวสั่งสอนคนรุ่นหลังให้รู้จักคิดและไตร่ตรองก่อนพูดจา ทั้งนี้เพราะความคิดมัก

แสดงออกเป็นคำพูด หากพูดไม่ดีก็สะท้อนให้เห็นระดับคุณภาพของความคิด การสั่งสอนเพื่อเตือนสติเรื่องการพูดจึงเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยกำกับความคิดให้อยู่ในครรลองคลองธรรม

ความคิดที่ตกอยู่ในโลภะ โทสะ และโมหะนั้น นอกจากจะส่งผลต่อการแสดงออกทางกาย นับตั้งแต่แววตา สีหน้า ท่าทางที่ไม่งดงามแล้ว การแสดงด้วยถ้อยคำก็จะหันเหไปสู่ทางเสื่อม และย่อมยังผลที่ไม่พึงประสงค์ให้แก่ตนเองและผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกล่าวถึงผู้อื่น ไม่ว่าจะด้วยอยากได้หน้า ซึ่งคือโลภะด้วยความคะนองไม่รู้เท่าทันผลที่จะตามมาซึ่งคือโมหะหรือด้วยอยากให้เขาผู้นั้นพินาศ ซึ่งก็คือโทสะ ล้วนแล้วแต่เป็นการทำลายความสงบสมานฉันท์ในสังคมทั้งสิ้น

การมีชีวิตอยู่ในโลก ย่อมต้องอาศัยชีวิตอื่นเอื้อเพื่อเกื้อกูล กล่าวคือชีวิตอยู่ได้ด้วยหลักความสัมพันธ์กันของสรรพชีวิต เหตุการณ์ชีวิตที่บีบคั้นทำให้เกิดคลื่นยักษ์ถาโถมกลืนกินชีวิตและทรัพย์สินอย่างน่าใจหาย เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 เป็นตัวอย่างที่ดียิ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นเราได้ตระหนักถึงความจริงข้อนี้ ชีวิตแม้จะเป็นของปัจเจก และยุคสมัยยังตอกย้ำความเฉพาะตัวของบุคคลก็ตาม แต่ในความเป็นมนุษย์ เรายังรู้ทุกข์ รู้ร้อน รู้โศกในชะตากรรมของชีวิตอื่น นอกจากนี้ชีวิตที่ประสบหายนภัยเหล่านั้นจะฟื้นคืนสุขขึ้นมาได้ก็ด้วยใจของมนุษย์ด้วยกันที่แสดงออกเป็นความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ แม้

กระทั่งคำปลอบประโลมก็กลับมีคำมหาศาลในเวลา
เช่นนี้

ดังนั้น การดำเนินชีวิตโดยรู้สึกตัวทั่วพร้อม
ด้วยจิตใจและความคิดที่ตรงามจึงเป็นสิ่งสำคัญ ต่อ
การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ไม่เพียงการกระทำที่ไม่
เบียดเบียนเท่านั้น ถ้อยคำที่ปราศรัยต่อกันก็ต้อง
สำรวมไม่ให้พลังเปลวกระทบกระเทือนใจผู้อื่น หรือ
ใช้เป็นเครื่องมือประหัตประหารเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

เมื่อคิดดี ถ้อยคำในใจก็เป็นเรื่องดี แสดงออก
ถึงความสุขสงบ มีผลแผ่เป็นความปรารถนาแก่กุล

แก่ผู้อื่น และยังผลกลับมาให้ตนเองเป็นสุขยิ่งขึ้น
เกิดเป็นความสัมพันธ์ที่พึงประสงค์ วิธีชีวิตก็ดำเนิน
ไปในทางที่เจริญ ดังนั้นเมื่อใดใจเกิดความคิดอกุศล
ก็ควรคิดทำลายความโกรธ ความอยาก ความเกลียด
นั้น ก่อนจะปล่อยออกมาเป็นคำพูด เพราะปากนั้น
ไม่รู้คิด ไม่มีสติ และเราผู้เป็นเจ้าของปากซึ่งมัก
หยาบหู่ความไร้สติ จึงควรฝึกฝนและกำกับใจให้
เป็นนายของปาก อย่างที่ใช้ถ้อยคำเรียกตัวเองว่า
“มนุษย์” ผู้เจริญด้วยใจ

